

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of green, ranging from light lime to dark forest green. The shapes are primarily triangles and polygons, creating a dynamic, layered effect. The central text is positioned within a white, trapezoidal area that is part of this layered design.

KONSTITUCINĒ VALDŽIOS SAŅRANGA

Dr. Dovilē Pūraitē-Andrikiēnē

Valdžios šaltinis – Tauta.

- ▶ **Konstitucijos 2 straipsnis**

Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai.

- ▶ **Konstitucijos 4 straipsnis**

Aukščiausių suverenių galių Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus.

- ▶ **Konstitucijos 5 straipsnis**

<...>

Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.

Valstybės valdymo forma

- ▶ **Konstitucijos 1 straipsnis**

Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika.

- ▶ *Konstitucinis Teismas 1998 m. sausio 10 d. nutarime išaiškino, kad Lietuvos valstybės valdymo forma priskirtina parlamentinei respublikai su kai kuriais pusiau prezidentinės valdymo formos ypatumais.*

Valdžių padalijimo principas

- ▶ **Konstitucijos 5 straipsnis**

Valstybės valdžių Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas.

- ▶ *Valdžios galias riboja Konstitucija.*

- ▶ *Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.*

Seimas – Tautos atstovybė

- ▶ ***Konstitucijos 2 straipsnis***

Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai.

- Konstitucijos 4 straipsnis***

- ▶ *Aukščiausių suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus.*

- ▶ ***Konstitucijos 55 straipsnis***

- Seimą sudaro Tautos atstovai – 141 Seimo narys, kurie renkami ketveriems metams remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu*

Seimo konstituciniai įgaliojimai

► *Konstitucijos 67 straipsnis*

Seimas:

- 1) svarsto ir priima Konstitucijos pataisas;*
- 2) leidžia įstatymus;*
- 3) priima nutarimus dėl referendumų;*
- 4) skiria Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimus;*
- 5) steigia įstatymo numatytas valstybės institucijas bei skiria ir atleidžia jų vadovus;*
- 6) pritaria ar nepitaria Respublikos Prezidento teikiamai Ministro Pirmininko kandidatūrai;*
- 7) svarsto Ministro Pirmininko pateiktą Vyriausybės programą ir sprendžia, ar jai pritarti;*
- 8) Vyriausybės siūlymu steigia ir panaikina Lietuvos Respublikos ministerijas;*
- 9) prižiūri Vyriausybės veiklą, gali reikšti nepasitikėjimą Ministru Pirmininku ar ministru;*
- 10) skiria Konstitucinio Teismo teisėjus, Aukščiausiojo Teismo teisėjus bei šių teismų pirmininkus;*
- 11) skiria ir atleidžia valstybės kontrolierių, Lietuvos banko valdybos pirmininką;*
- 12) skiria savivaldybių tarybų rinkimus;*
- 13) sudaro Vyriausiąją rinkimų komisiją ir keičia jos sudėtį;*
- 14) tvirtina valstybės biudžetą ir prižiūri, kaip jis vykdomas;*
- 15) nustato valstybinius mokesčius ir kitus privalomus mokėjimus;*
- 16) ratifikuoja ir denonsuoja Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, svarsto kitus užsienio politikos klausimus;*
- 17) nustato Respublikos administracinį suskirstymą;*
- 18) steigia Lietuvos Respublikos valstybinius apdovanojimus;*
- 19) leidžia amnestijos aktus;*
- 20) įveda tiesioginį valdymą, karo ir nepaprastąjį padėtį, skelbia mobilizaciją ir priima sprendimą panaudoti ginkluotąsias pajėgas.*

Seimo sandara

- ▶ Seimą sudaro 141 Seimo narys, 71 Seimo narys išrenkamas vienmandatėse rinkimų apygardose (mažoritarinė rinkimų sistema), 70 – daugiamandatėje apygardoje (proporcinė rinkimų sistema).
- ▶ Konstitucija nenustato konkrečios Seimo rinkimų tvarkos, tai palikta spręsti įstatymų leidėjui.

Kas gali būti renkamas Seimo nariu?

- ▶ **Konstitucijos 56 straipsnis**
- ▶ *Seimo nariu gali būti renkamas Lietuvos Respublikos pilietis, kuris nesusijęs priesaika ar pasižadėjimu užsienio valstybei ir rinkimų dieną yra ne jaunesnis kaip 21 metų bei nuolat gyvena Lietuvoje.*
- ▶ *Seimo nariais negali būti renkami asmenys, nebaigę atlikti bausmės pagal teismo paskirtą nuosprendį, taip pat asmenys, teismo pripažinti neveiksniais.*

Seimo nario statusas

- ▶ *Seimo narys įgyja visas savo kaip tautos atstovo teises tik tada kai prisiekia Seime, pirmame naujai išrinkto Seimo posėdyje.*
- ▶ *Seimo nario laisvas mandatas – seimo nario, kaip tautos atstovo teisė balsuoti savo nuožiūra. Įgyvendinti šią teisę nevaržant rinkėjų priesaikais, partijų reikalavimais.*
- ▶ *Seimo nario veiklos apribojimai – pareigų nesuderinamumas su kitomis pareigomis bei darbus, išskyrus kūrybinę veiklą.*

Seimo nario teisės

- ▶ **tos, kurias Seimo narys gali įgyvendinti vienasmeniškai;**
- ▶ **tos, kurias jis gali įgyvendinti tik kartu su kitais Seimo nariais.**

Vykdomoji valdžia

- ▶ Lietuvos valstybės konstitucinei santvarkai yra būdingas dualistinės (sudvejintos) vykdomosios valdžios modelis: vykdomąją valdžią Lietuvoje vykdo Respublikos Prezidentas – valstybės vadovas, Vyriausybė. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas)

Respublikos Prezidentas

Konstitucijos 77 straipsnis

- ▶ Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas.
- ▶ Jis atstovauja Lietuvos valstybei ir daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų.

Kas gali būti renkamas Prezidentu?

- ▶ **Konstitucijos 78 straipsnis**

Respublikos Prezidentu gali būti renkamas Lietuvos pilietis pagal kilmę, ne mažiau kaip trejus pastaruosius metus gyvenęs Lietuvoje, jeigu jam iki rinkimų dienos yra suėję ne mažiau kaip keturiasdešimt metų ir jeigu jis gali būti renkamas Seimo nariu.

- ▶ *Respublikos Prezidentą renka Lietuvos Respublikos piliečiai penkeriems metams, remdamiesi visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu.*

- ▶ *Tas pats asmuo Respublikos Prezidentu gali būti renkamas ne daugiau kaip du kartus iš eilės.*

Respublikos Prezidento priesaika

- ▶ **Konstitucijos 82 straipsnis**

Išrinktas Respublikos Prezidentas savo pareigas pradeda eiti rytojaus dieną pasibaigus Respublikos Prezidento kadencijai, po to kai Vilniuje, dalyvaujant Tautos atstovams – Seimo nariams, prisiekia Tautai būti ištikimas Lietuvos Respublikai ir Konstitucijai, sąžiningai eiti savo pareigas ir būti visiems lygiai teisingas.

- ▶ *Prisiekia ir perrinktas Respublikos Prezidentas.*

- ▶ *Respublikos Prezidento priesaikos aktą pasirašo jis pats ir Konstitucinio Teismo pirmininkas, o jo nesant – vienas iš Konstitucinio Teismo teisėjų.*

Prezidento veiklos apribojimai

- ▶ **Konstitucijos 83 straipsnis**

Respublikos Prezidentas negali būti Seimo nariu, negali užimti jokių kitų pareigų ir gauti kitokio atlyginimo, išskyrus Respublikos Prezidentui nustatytą atlyginimą ir atlyginimą už kūrybinę veiklą.

- ▶ *Asmuo, išrinktas Respublikos Prezidentu, turi sustabdyti savo veiklą politinėse partijose ir politinėse organizacijose iki naujos Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos pradžios.*

Prezidento įgaliojimai

► Konstitucijos 84 straipsnis

Respublikos Prezidentas:

- 1) sprendžia pagrindinius užsienio politikos klausimus ir kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką;
- 2) pasirašo Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir teikia jas Seimui ratifikuoti;
- 3) Vyriausybės teikimu skiria ir atšaukia Lietuvos Respublikos diplomatinis atstovus užsienio valstybėse ir prie tarptautinių organizacijų; priima užsienio valstybių diplomatinį atstovų įgaliojimus ir atšaukiamuosius raštus; teikia aukščiausius diplomatinis rangus ir specialius vardus;
- 4) Seimo pritarimu skiria Ministrą Pirmininką, paveda jam sudaryti Vyriausybę ir tvirtina jos sudėtį;
- 5) Seimo pritarimu atleidžia Ministrą Pirmininką;
- 6) priima Vyriausybės grąžinamus įgaliojimus išrinkus naują Seimą ir paveda jai eiti pareigas, kol bus sudaryta nauja Vyriausybė;
- 7) priima Vyriausybės atsistatydinimą ir prireikus paveda jai toliau eiti pareigas arba paveda vienam iš ministrų eiti Ministro Pirmininko pareigas, kol bus sudaryta nauja Vyriausybė; priima ministrų atsistatydinimą ir gali pavesti jiems eiti pareigas, kol bus paskirtas naujas ministras;
- 8) Vyriausybei atsistatydinus ar Vyriausybei grąžinus įgaliojimus, ne vėliau kaip per 15 dienų teikia Seimui svarstyti Ministro Pirmininko kandidatūrą;
- 9) Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia ministrus;
- 10) nustatyta tvarka skiria ir atleidžia įstatymų numatytus valstybės pareigūnus;
- 11) teikia Seimui Aukščiausiojo Teismo teisėjų kandidatūras, o paskyrus visus Aukščiausiojo Teismo teisėjus, iš jų teikia Seimui skirti Aukščiausiojo Teismo pirmininką; skiria Apeliacinio teismo teisėjus, o iš jų – Apeliacinio teismo pirmininką, jeigu jų kandidatūroms pritaria Seimas; skiria apygardų ir apylinkių teismų teisėjus ir pirmininkus, keičia jų darbo vietas; įstatymo numatytais atvejais teikia Seimui atleisti teisėjus; Seimo pritarimu skiria ir atleidžia Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą;
- 12) teikia Seimui trijų Konstitucinio Teismo teisėjų kandidatūras, o paskyrus visus Konstitucinio Teismo teisėjus, iš jų teikia Seimui skirti Konstitucinio Teismo pirmininko kandidatūrą;
- 13) teikia Seimui valstybės kontrolieriaus, Lietuvos banko valdybos pirmininko kandidatūrą; gali teikti Seimui pareikšti nepasitikėjimą jais;
- 14) Seimo pritarimu skiria ir atleidžia kariuomenės vadą ir saugumo tarnybos vadovą;
- 15) suteikia aukščiausius karinius laipsnius;
- 16) ginkluoto užpuolimo, gresiančio valstybės suverenumui ar teritorijos vientisumui, atveju priima sprendimus dėl gynybos nuo ginkluotos agresijos, karo padėties įvedimo, taip pat dėl mobilizacijos ir pateikia šiuos sprendimus tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui;
- 17) įstatymo nustatyta tvarka ir atvejais skelbia nepaprastąją padėtį ir pateikia šį sprendimą tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui;
- 18) daro Seime metinius pranešimus apie padėtį Lietuvoje, Lietuvos Respublikos vidaus ir užsienio politiką;
- 19) Konstitucijoje numatytais atvejais šaukia neeilinę Seimo sesiją;
- 20) skelbia eilinius Seimo rinkimus, o Konstitucijos 58 straipsnio antroje dalyje numatytais atvejais – pirmalaikius Seimo rinkimus;
- 21) įstatymo nustatyta tvarka teikia Lietuvos Respublikos pilietybę;
- 22) skiria valstybinius apdovanojimus;
- 23) teikia malonę nuteistiesiems;
- 24) pasirašo ir skelbia Seimo priimtus įstatymus arba grąžina juos Seimui Konstitucijos 71 straipsnyje nustatyta tvarka.

Svarbiausias Prezidento uždavinys

- ▶ Konstitucinis Teismas 1998 m. sausio 10 d. nutarime yra pabrėžęs, kad svarbiausias Respublikos Prezidento uždavinys – „laiduoti valdžios institucijų sąveiką“.

Prezidento įgaliojimų pabaiga

► **Konstitucijos 88 straipsnis**

Respublikos Prezidento įgaliojimai nutrūksta, kai:

- 1) pasibaigia laikas, kuriam jis buvo išrinktas;
- 2) įvyksta pirmalaikiai Respublikos Prezidento rinkimai;
- 3) atsistatydina iš pareigų;
- 4) Respublikos Prezidentas miršta;
- 5) Seimas jį pašalina iš pareigų apkaltos proceso tvarka;
- 6) Seimas, atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo išvadą, 3/5 visų Seimo narių balsų dauguma priima nutarimą, kuriuo konstatuojama, kad Respublikos Prezidento sveikatos būklė neleidžia jam eiti savo pareigų.

► **Konstitucijos 86 straipsnis**

Respublikos Prezidentas gali būti prieš laiką pašalintas iš pareigų tik šiurkščiai pažeidęs Konstituciją arba sulaužęs priesaiką, taip pat paaiškėjęs, jog padarytas nusikaltimas. Respublikos Prezidento pašalinimo iš pareigų klausimą sprendžia Seimas apkaltos proceso tvarka.

Vyriausybė

- ▶ Lietuvos vykdomosios valdžios institucijų sistemoje Vyriausybė, įgyvendinanti valstybinį valdymą, yra kolegiali bendros kompetencijos institucija.
- ▶ Vyriausybę sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai (Konstitucijos 91 str.).
- ▶ Konstitucijoje yra įtvirtinti tik svarbiausi Vyriausybės įgaliojimai ir nustatyta, kad Vyriausybė vykdo Konstitucijoje ir kituose įstatymuose nurodytas pareigas (Konstitucijos 94 str. 7 p.).

Vyriausybės įgaliojimai

► Konstitucijos 94 straipsnis

Lietuvos Respublikos Vyriausybė:

- 1) tvarko krašto reikalus, saugo Lietuvos Respublikos teritorijos neliečiamybę, garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką;
- 2) vykdo įstatymus ir Seimo nutarimus dėl įstatymų įgyvendinimo, taip pat Respublikos Prezidento dekretus;
- 3) koordinuoja ministerijų ir kitų Vyriausybės įstaigų veiklą;
- 4) rengia valstybės biudžeto projektą ir teikia jį Seimui; vykdo valstybės biudžetą, teikia Seimui biudžeto įvykdymo apyskaitą;
- 5) rengia ir teikia Seimui svarstyti įstatymų projektus;
- 6) užmezga diplomatinius santykius ir palaiko ryšius su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis;
- 7) vykdo kitas pareigas, kurias Vyriausybei paveda Konstitucija ir kiti įstatymai.

Vyriausybės aktai

► **Konstitucijos 95 straipsnis**

Lietuvos Respublikos Vyriausybė valstybės valdymo reikalus sprendžia posėdžiuose visų Vyriausybės narių balsų dauguma priimdama nutarimus. Vyriausybės posėdžiuose taip pat gali dalyvauti valstybės kontrolierius.

Vyriausybės nutarimus pasirašo Ministras Pirmininkas ir tos srities ministras.

Ministro pirmininko ir ministro veiklos apribojimai

► Konstitucijos 99 straipsnis

Ministras Pirmininkas ir ministrai negali užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse, taip pat gauti kitokį atlyginimą, išskyrus jam nustatytą pagal pareigas Vyriausybėje bei užmokestį už kūrybinę veiklą.

Teisminė valdžia

- ▶ Teismai – viena iš Konstitucijoje įtvirtintų valstybės valdžios institucijų rūšių. Teisminė valdžia, kaip ir įstatymų leidžiamoji bei vykdomoji valdžios, yra visavertė valstybės valdžia, viena iš Konstitucijoje įtvirtintų valstybės valdžių.
- ▶ Teisminę valdžią vykdo ypatingos institucijos – teismai, turintys išimtinę kompetenciją nepriklausomai nuo politinių valdžių bei kitų asmenų poveikio įstatymų nustatyta procesine tvarka vykdyti teisingumą nagrinėjamose bylose.

Teisėjų ir teismų nepriklausomumas

- ▶ Teisėjų ir teismų nepriklausomumas – tai garantijų sistema, užtikrinanti savarankišką institucinį teismo funkcionavimą, apsaugant teismą ir teisėją nuo politinio, ekonominio bei kitokio išorinio spaudimo.
- ▶ Teisėjų ir teismų nepriklausomumo garantijos gali būti: teisėjo įgaliojimų trukmės neliečiamumas, teisėjo asmens neliečiamumas, teisėjo socialinio ir materialinio pobūdžio garantijos, teisminės valdžios savivalda, teismų finansinio ir materialinio aprūpinimo garantijos.

Šiuo metu pagal Konstituciją ir įstatymus veikia trys teismų sistemos:

- 1) **Konstitucinis Teismas** – vykdo konstitucinę teisminę kontrolę, jam yra skirtas atskiras VIII Konstitucijos skirsnis;
- 2) Konstitucijos 111 straipsnio 1 dalyje nurodyti LAT, apeliacinis teismas, apygardų ir apylinkių teismai sudaro **bendrosios kompetencijų teismų sistemą**.
- 3) Pagal Konstitucijos 111 str. 2 d., administracinių, darbo, šeimos ir kitų kategorijų byloms nagrinėti gali būti įsteigti specializuoti teismai – šiuo metu veikia **administracinių teismų sistema**.

Konstitucinis Teismas

- ▶ Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas – konstitucinės justicijos institucija, vykdanči konstitucinę teisminę kontrolę Konstitucinis Teismas – savarankiškas ir nepriklausomas teismas – vykdo konstitucinį teisingumą, garantuoja Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą. (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai

(Konstitucijos 105 straipsnis)

- ▶ **Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai**
Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai.
- ▶ **Konstitucinis Teismas taip pat nagrinėja, ar neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams:**
  - 1) Respublikos Prezidento aktai;
  - 2) Respublikos Vyriausybės aktai.
- ▶ **Konstitucinis Teismas teikia išvadas:**
  - 1) ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus;
  - 2) ar Respublikos Prezidento sveikatos būklė leidžia jam ir toliau eiti pareigas;
  - 3) ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai;
  - 4) ar Seimo narių ir valstybės pareigūnų, kuriems pradėta apkaltos byla, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai.

Konstitucinio Teismo aktų padariniai

► Konstitucijos 107 straipsnis

Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami.

Byloje pagal Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens kreipimąsi priimtas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, yra pagrindas įstatymo nustatyta tvarka atnaujinti procesą dėl pažeistų to asmens konstitucinių teisių ar laisvių įgyvendinimo.

Remdamasis Konstitucinio Teismo išvadomis, Konstitucijos 105 straipsnio trečiojoje dalyje nurodytus klausimus galutinai sprendžia Seimas.

Kas gali kreiptis į Konstitucinį Teismą?

► Konstitucijos 106 straipsnis

Teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl 105 straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų aktų turi Vyriausybė, ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, taip pat teismai.

Dėl Respublikos Prezidento aktų sutikimo su Konstitucija ir įstatymais į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių ir teismai.

Dėl Vyriausybės aktų sutikimo su Konstitucija ir įstatymais į Konstitucinį Teismą gali kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, teismai, taip pat Respublikos Prezidentas.

Kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones. Šios teisės įgyvendinimo tvarką nustato Konstitucinio Teismo įstatymas.

Respublikos Prezidento teikimas Konstituciniam Teismui ar Seimo nutarimas ištirti, ar aktas sutinka su Konstitucija, sustabdo šio akto galiojimą.

Prašyti Konstitucinio Teismo išvados gali Seimas, o dėl Seimo rinkimų ir tarptautinių sutarčių – ir Respublikos Prezidentas.

Individualus konstitucinis skundas

- ▶ Kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones. Šios teisės įgyvendinimo tvarką nustato Konstitucinio Teismo įstatymas.
- ▶ Byloje pagal Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens kreipimąsi priimtas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, yra pagrindas įstatymo nustatyta tvarka atnaujinti procesą dėl pažeistų to asmens konstitucinių teisių ar laisvių įgyvendinimo.

Konstitucijos aiškinimas

- ▶ *Pagal Konstituciją įgaliojimus oficialiai aiškinti Konstituciją turi tik Konstitucinis Teismas (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d.). Būtent Konstitucinis Teismas formuoja oficialią konstitucinę doktriną: Konstitucinio Teismo aktuose yra aiškinamos Konstitucijos nuostatos – normos bei principai. Oficialioje konstitucinėje doktrinoje yra atskleidžiama įvairių konstitucinių nuostatų turinys, jų tarpusavio sąsajos, konstitucinių vertybių pusiausvyra, konstitucinio teisinio reguliavimo, kaip vienos visumos, esmė.*

Konstitucinio Teismo sudėtis

► Konstitucijos 103 straipsnis

Konstitucinį Teismą sudaro 9 teisėjai, skiriami devyneriems metams ir tik vienai kadencijai. Konstitucinis Teismas kas treji metai atnaujinamas vienu trečdaliu. Po tris kandidatus į Konstitucinio Teismo teisėjus skiria Seimas iš kandidatų, kuriuos pateikia Respublikos Prezidentas, Seimo Pirmininkas ir Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, o teisėjais juos skiria Seimas.

Konstitucinio Teismo pirmininką iš šio teismo teisėjų skiria Seimas Respublikos Prezidento teikimu.

Konstitucinio Teismo teisėjais gali būti skiriami nepriekaištingos reputacijos Lietuvos Respublikos piliečiai, turintys aukštąjį teisinį išsilavinimą ir ne mažesnį kaip 10 metų teisinio ar mokslinio pedagoginio darbo pagal teisininko specialybę stažą.

Bendrosios kompetencijos teismai

- ▶ Konstitucijos 111 straipsnio 1 dalyje nurodyti LAT, apeliacinis teismas, apygardų ir apylinkių teismai sudaro bendrosios kompetencijų teismų sistemą.
- ▶ Įstatymų leidėjas turi diskreciją nustatyti tiek apylinkių ir apygardų teismų kiekį jo manymu yra reikalinga, taip pat apibrėžti jų teritorijų ribas.

Instancinės teismų sistemos paskirtis

- ▶ Šalinti žemesnės instancijos teismų fakto ir teisės klaidas. Ir neleisti, kad būtų įvykdytas neteisingumas.
- ▶ Konstitucinis Teismas išaiškino, kad pagal Konstituciją pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo baigiamąjį aktą turi būti galima apskųsti bent vienos aukštesnės instancijos teismui; turi būti nustatyta tokia apskundimo tvarka, kuri leistų aukštesnės instancijos teismui ištaisyti galimas pirmosios instancijos teismo klaidas.

Administraciniai teismai

- ▶ Pagal Konstitucijos 111 str. 2 d., administracinių, darbo, šeimos ir kitų kategorijų byloms nagrinėti gali būti įsteigti specializuoti teismai – šiuo metu veikia administracinių teismų sistema.
- ▶ Administraciniai teismai įsteigti tik 1999 m. Šiuo metu veikia 2 apygardų administraciniai teismai ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

Kokias bylas nagrinėja administraciniai teismai?

- 1) Sprendžia asmens ginčus su viešąja administracija dėl priimtų administracinių aktų.
- 2) Nagrinėja bylas dėl norminių administracinių aktų teisėtumo (kurių atitikties Konstitucijai tikrinimas nepriklauso Konstituciniam Teismui).
- 3) Gina valstybės tarnautojų teises nuo administracijos savivalės.